

JULGRANEN

En faktatext om julgranen och dess historia

I Sverige och många andra länder har vi barrträden gran och tall som förr hade två viktiga uppgifter att fylla:

1. Genom att lägga tallris och granris på vägen utanför gården och runt husen trodde man att man kunde hålla oönskade övernaturliga väsen på avstånd.

Man trodde på vättar som bodde under böndernas hus. Vättarna var små, gråklädda människor som nästan liknade en liten tomte. De kunde vara farliga om de blev kränkta. Man visste inte vad som kunde göra dem arga.

Sen fanns det trollen som var avundsjuka på människorna. De kunde stjäla både mat och husdjur.

Man satte hela granar i gödselstacken för att skydda sina djur i stallen.

2. Under vintern fanns ingen annan grönska. Alla löv på träden hade ramlat av och det fanns inga blommor. Då tog man istället in en avbarkad gran eller talltopp och hängde den upp och ner i taket eller satte den på ett bord.

Vintersolståndet som infaller runt den 21 december var också betydelsefullt.

(Då är det som allra mörkast, sedan vänder det och vi får fler och fler soltimmar per dag)

I slutet av 1700-talet började man dekorera sina hus med vintergröna grenar från tall och gran. Detta gjorde man som en symbol för att ljuset och livet återvände.

Tallris

Granris

Trollet och vätten är hämtade från Ungfakta.se

GRANEN BLIR TILL JULGRAN

Den mer moderna julgranen vi har idag, har sina rötter från Tyskland och Schweiz. I slutet på 1500-talet fanns det olika skrån. Detta var olika hantverkare inom olika yrken som gått tillsammans och bildat små föreningar. De brukade sätta in en sorts julträd på borden med små presenter i till de barn som var fattiga i olika sällskapslokaler. Det kunde vara en bagare som lagt eller hängt små goda kakor, godis eller äpplen i trädet som barnen fick plocka.

I mitten av 1600-talet fanns det julgranar i de flesta tyska hem. I USA kom julgranen på 1700-talet och på 1800-talet fanns den över hela Europa.

Den svenska julgranen nämndes första gången 1741. Det var grevinnan Christina Wrede-Sparre som i ett brev beskrev julhelgen hemma hos sig. " I mitten av salen stod ett stort träd, prytt med ljus, äpplen och saffranskringlor. Runt om trädet låg julgåvor på rad".

Som med många andra seder var det alltid adeln och borgarna (de rika) som julgranen fanns hos först. Det dröjde 50 år innan vanliga människor tog julgranen till sina hjärtan.

Tavla från Tyskland på 1800-talet

Bildkälla: Digitaltmuseum.se

JULGRANSPYNT FÖRR OCH NU

När julgranen kom in i våra hus pyntade man den med äpplen, kakor, halmfigurer, hemmagjort godis och så småningom med olika pappersfigurer. Senare blev det mer likt det julgranspynt vi har idag.

Julgransljus var från början levande små vaxljus som sattes i en liten metallhållare med en klämme på. Man fick vara väldigt försiktig så det inte började brinna i granen.

Hur ser din julgran ut? Är det en gran från skogen eller en plastgran? Vad har du för julpynt i granen? Rita din julgran som du vill den ska se ut.

MIN JULGRAN

JULGRANSPYNT FÖRR OCH NU

När julgranen kom in i våra hus pyntade man den med äpplen, kakor, halmfigurer, hemmagjort godis och så småningom med olika pappersfigurer. Senare blev det mer likt det julgranspynt vi har idag.

Julgransljus var från början levande små ljus som sattes i en liten metallhållare med en klämman på. Man fick vara väldigt försiktig så det inte började brinna i granen.

Har du ingen julgran hemma? Skriv och rita om dina traditioner.

MINA TRADITIONER

Frågor till texten om julgranens historia

1. Beskriv vättarna och varför människorna var rädda för dem.

---

2. Hur var trollen och vad kunde de göra?

---

3. Vilka två vintergröna träd nämns i texten?

---

4. Förklara vad skrän är?

---

5. Hur beskrev grevinnan julhelgen hemma hos sig?

---

6. Beskriv de första julgransljusen.
